

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чернігівський національний технологічний університет
Батумський державний університет імені Шота Руставелі
Господарська академія імені Д. А. Ценова
Лодзький технічний університет
Університет імені Александраса Стульгінськіса

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК,
ОПОДАТКУВАННЯ, АНАЛІЗ
І АУДИТ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

V Міжнародна науково-практична конференція

(м. Чернігів, 27 листопада 2019 р.)

Тези доповідей

з нагоди 60-річчя
Чернігівського національного
технологічного університету

ОСНОВНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ ВИГОДУ ВІД ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Ключові слова: основні засоби, амортизаційна політика, економічні вигоди.

Основні засоби становлять найбільшу частину активів промислового підприємства та 80-100 % вартості необоротних активів, що амортизуються, тому їх використання суттєво впливає на фінансовий стан суб'єктів господарювання, розмір витрат, рівень рентабельності тощо. Тому розробка ефективної амортизаційної політики щодо основних засобів підприємства ґрунтується на взаємодії прогресивних її інструментів та елементів.

Незважаючи на велику кількість наукових досліджень, сучасний інструментарій амортизаційної політики залишається недостатньо вивченим і розробленим для стратегічного управління підприємством. Водночас завдяки складовим амортизаційної політики, їх взаємодії, можливо альтернативно підійти до визначення розмірів амортизаційних відрахувань, здійснювати управління витратами і фінансовими результатами, інвестиційними процесами та фінансовим станом підприємства.

Об'єкт основних засобів, як об'єкт для визначення вартості, що амортизується, визнається активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена [1].

Принципове значення для розробки амортизаційної політики підприємства має визначення економічної вигоди від використання об'єктів основних засобів та строк їх корисної експлуатації. Строком корисного використання (експлуатації) основних засобів за П(С)БО 7 «Основні засоби», затвердженим наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 (п. 4 ПСБО 7) є «очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг)» [1]. При визначенні цього строку слід врахувати фактори, які й будуть послідовними етапами в його визначенні (п. 24 ПСБО 7): очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності; очікуваний фізичний та моральний знос; правові або інші обмеження щодо строків або умов використання об'єкта та інші фактори. Іншими факторами, наприклад, можуть бути строк оренди, передбачений угодою, або вимоги законодавства, що визначає граничний строк експлуатації певних об'єктів, тощо.

Слід зазначити, що визнання існування економічної вигоди від використання об'єкта основних засобів здійснюється ще на етапі визнання самого об'єкта під час його надходження на підприємство. На перший погляд оцінку майбутніх економічних вигід від використання об'єкта основних засобів необхідно пов'язувати з обсягом виробленої продукції, який планується отримати за його допомогою, оскільки саме реалізація продукції забезпечує надходження грошових коштів на підприємство, частиною з яких є амортизаційні відрахування. Але така позиція не повністю розкриває сутність основних засобів як складової звичайної діяльності суб'єктів господарювання, оскільки деякі з них підприємство використовує не для виробництва, а за іншим призначенням і тому рівень доходу в цьому випадку оцінити неможливо. Прикладом таких об'єктів є невиробничі основні засоби, будівлі, споруди, ЕОМ, екологічне обладнання тощо. Тому щодо вищезазначених основних засобів слід розглядати не економічні вигоди, а необхідність підприємству для здійснення різних функцій.

Зауважимо, що принципи відмінності мають економічні вигоди від використання об'єкта для випуску основної продукції підприємства, званої і визнаної ринком та від продукції, яка перебуває на стадії впровадження. У першому випадку маємо справу зі сталим, масовим виробництвом, у другому – лише із входженням продукції на ринок.

У контексті зазначеного треба зазначити те, що оновлення фізично застарілого виробничого апарату на подібний на тій самій науково-технічній основі не спричинить суттєвого збільшення обсягу виробництва, а гарантовано забезпечить ту ж саму суму прибутку або збитку від його використання (за умови відповідності цін у часі, або навіть можливого деякого здешевлення). Тобто придбане обладнання дасть таку саму економічну вигоду у вигляді виручки від реалізації продукції, що й застаріле.

Інша ситуація виникає, коли на підприємство надходять абсолютно нові об'єкти основних засобів, вироблені з урахуванням останніх досягнень науки і техніки. Передусім придбання таких видів засобів праці суттєво відбивається на обсязі або якості продукції, що, безумовно, вплине на розмір економічних вигід від використання нових основних засобів. Крім цього, майже неможливо передбачити обсяги реалізації нової продукції. Тому посилення суто на термін служби об'єкта або його продуктивність при визначенні строку використання буде недостатнім. У такому випадку має значення особливості і вид самої продукції, попит і насичення нею ринку, престиж і марка підприємства.

З огляду на вищевикладене основними факторами, які необхідно враховувати при визначенні економічної вигоди від використання об'єкта основних засобів, на наш погляд, є:

- а) вид основних засобів, щодо яких визначається майбутня економічна вигода та нормативний строк служби об'єкту;
- б) особливості технології виробництва на підприємстві;
- в) характер і напрями оновлення основних засобів;
- г) визначення видів та структури продукції, що буде випускатись за допомогою об'єкта та строки її випуску (для виробничих);
- д) продуктивність та інтенсивність експлуатації обладнання за видами продукції з метою визначення економічної вигоди від використання кожного виду окремо (якщо можливо);
- е) попит на продукцію та насиченість нею ринку;
- ж) витрати, пов'язані з підтриманням об'єкта в робочому стані впродовж усього строку використання;
- и) правові та технологічні обмеження законодавства щодо охорони праці та охорони навколишнього середовища;
- к) швидкоплинність НТП щодо певного виду засобів праці.

Враховуючи вищевикладене, важливо підкреслити, що всі управлінські рішення відносно елементів амортизаційної політики, у тому числі стосовно економічної вигоди від використання об'єкта основних засобів та строку корисного використання (експлуатації), слід обирати відповідно до умов господарювання підприємства, аналізуючи усі «за» і «проти» в кожному конкретному випадку, поєднуючи засади комплексного, системного та ситуаційного підходів до управління.

Список використаних джерел: 1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (ПСБО7): затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

УДК 657

Н. В. Малинич, студентка 4-го курсу

Науковий керівник: **О. О. Артем'єва**, канд. екон. наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключові слова: бухгалтерський облік, давальницька сировина, операції з давальницькою сировиною, замовник, виконавець.

Існують підприємства, які не мають змогу самостійно забезпечувати умови для ефективного виробництва різних типів товарів та послуг. Причинами такого явища є те, що у підприємства відсутні кошти для закупівлі різного роду запасів, тобто сировини та матеріалів, а також існує дефіцит власної сировини при потужному виробництві. У такому випадку

підприємство, безперечно, може брати позикові кошти, але це збільшить собівартість готової продукції, а отже, і вартість. Саме тому більш доцільніше для нього буде надання послуг із переробки сировини в готову продукцію. Адже операції з давальницькою сировиною допоможуть підприємству продовжувати свою діяльність, при цьому не завдаючи збитків.

Отже, виникає необхідність розглянути правила та особливості введення бухгалтерського обліку операцій із давальницькою сировиною, тому ця тема є актуальною та потребує детального дослідження.

Дослідженням особливостей обліку операцій з давальницькою сировиною займалися такі вітчизняні вчені, як І. В. Смірнова, Я. В. Клименко, В. О. Іваненко та інші. Однак питання з обліку та оподаткування операцій із переробки давальницької сировини в зовнішньоекономічній діяльності вивчені недостатньо.

Згідно з Податковим кодексом України «операції з давальницькою сировиною» – це операції з переробки давальницької сировини з метою одержання готової продукції за відповідну плату. До операцій із давальницькою сировиною належать операції, в яких сировина замовника на конкретному етапі її переробки становить не менш як 20 % загальної вартості готової продукції [1].

Учасниками операцій із давальницькою сировиною є замовник та виконавець. У ролі замовника виступає суб'єкт господарювання, що надає давальницьку сировину іншому суб'єкту для здійснення її переробки в готову продукцію, тоді як у ролі виконавця виступає суб'єкт господарювання, що здійснює переробку цієї давальницької сировини за відповідну плату.

Бухгалтерський облік операцій із давальницькою сировиною має свої певні особливості. Так, давальницька сировина на кожному етапі її переробки, а також після отримання з неї готової продукції вважається власністю замовника, тому й відображається в нього на балансі. Оскільки давальницька сировина залишається власністю замовника, то й формування собівартості здійснюється безпосередньо самим замовником, а результати переробки він відображає на бухгалтерських рахунках та у фінансовій звітності. Виконавець, у свою чергу, обліковує тільки вартість здійснених робіт із переробки давальницької сировини, а саму сировину відображає на позабалансовому рахунку 02 «Активи на відповідальному зберіганні», субрахунку 022 «Матеріали, прийняті для переробки» за цінами, які зазначені в акті приймання. При цьому аналітичний облік давальницької сировини у виконавця ведеться за замовниками, видами, сортами сировини і місцями їх зберігання.

Хоч давальницьку сировину обліковують на позабалансовому рахунку 022 «Матеріали, прийняті для переробки», проте для неї встановлені вимоги з обліку та приймання такі самі, як для товарно-матеріальних цінностей. Звідси випливає, що нині для обліку наявності та руху давальницької сировини не існує чіткої форми документування, тому підприємствам необхідно керуватися типовою первинною документацією, яка використовується для власної сировини та готової продукції. У такому випадку потрібно проставити на первинних документах позначку «На давальницьких умовах». Це дозволить уникнути помилок та підвищити аналітичність обліку операцій із давальницькою сировиною.

Також уникнути підприємству плутанин, зловживань та шахрайства допоможе відокремлений облік давальницької сировини і власної.

Для введення покращеного обліку операцій із давальницькою сировиною І. В. Смірнова та Я. В. Клименко запропонували такі аналітичні розрізи позабалансового рахунку 022 «Матеріали, прийняті для переробки»; 0221 «Матеріали, прийняті для переробки»; 0222 «Матеріали, передані у виробництво»; 0223 «Готова продукція, вироблена з давальницької сировини»; 0224 «Супутня продукція, вироблена з давальницької сировини» [2]. Однак В. О. Іваненко пропонує до аналітичного розрізу ще віднести «Відходи від переробки давальницької сировини» [3]. Використання таких аналітичних розрізів на підприємстві дозволить більше деталізувати інформацію про наявність і рух давальницької сировини, а також виготовленої з неї готової продукції.

Облік витрат, пов'язаний із переробкою чи доробкою давальницької сировини здійснюється на рахунку 23 «Виробництво». До таких витрат можна віднести: загальновиробничі витрати, на-

рахування заробітної плати, відрахування до фондів соціального страхування та амортизацію. Витрати, здійсненні підприємством, а також формування собівартості з переробки давальницької сировини, регулюються П(С)БО 16 «Витрати», тоді як дохід, отриманий від переробки сировини, регулюється П(С)БО 15 «Дохід». Згідно з цим стандартом існують певні особливості визнання доходу виконавця, які пов'язані зі специфікою виду його господарських операцій.

Відповідно до П(С)БО 15 дохід від переробки визнається за ступенем завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції [4].

Передача готової продукції, виробленої з давальницької сировини, відображається такою проводкою: за дебетом субрахунку 362 «Розрахунки з іноземними покупцями» і за кредитом субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» із відповідним списанням суми понесених витрат із кредиту субрахунку 231 «Роботи з переробки давальницької сировини» за дебетом субрахунку 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг» [3].

Отже, операції з обліку давальницької сировини є складними, що зумовлено порядком визнання права власності на передану сировину та вироблену з неї продукцію. Ці операції мають свої певні особливості та недоліки, які підприємству необхідно врахувати. Недоліками операцій із давальницької сировини є те, що для них не існує типових форм первинних документів, немає належного нормативно-правового регулювання, а при прийманні та обліку давальницької сировини на неї поширюються такі ж вимоги, як для товарно-матеріальних цінностей. Саме тому підприємству необхідно здійснювати документування давальницької сировини відокремлено від аналогічної власної сировини та продукції.

Список використаних джерел: 1. Податковий кодекс України від 20.10.2019 № 2755-VI. URL: <http://www.rada.gov.ua>. 2. Смірнова І. В., Клименко Я. В. Проблемні питання обліку операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічній діяльності. *Наукові праці КНТУ. Економічні науки*. 2013. Вип. 23. С. 353-361. 3. Іваненко В. О. Особливості обліку операцій з давальницькою сировиною на промислових підприємствах. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2010. Вип. 7. С. 411-413. 4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.99 р. № 290. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.

УДК 657

В. В. Олійник, студентка

Науковий керівник: **О. М. Княшко**, кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Ключові слова: заробітна плата, документообіг, форми оплати праці, системи оплати праці, господарська діяльність.

Діяльність кожного підприємства побудована для створення додаткового споживчого продукту, який може являти собою як готову продукцію, так і роботи (послуги). Кожен зі згаданих продуктів має собівартість, яка складається з прямих витрат, розподілених непрямих витрат, заробітної плати та відрахувань на соціальне страхування.

Заробітна плата є важливим елементом обліку на підприємстві, адже вона перебувають у центрі уваги різних зацікавлених осіб: найманих працівників, власників, пенсійного фонду, податкових органів, профспілок, державних структур. Для раціонального управління господарською діяльністю, зокрема операціями у сфері оплати праці, необхідний постійний, юридично підтверджувальний бухгалтерський облік цих операцій на підставі первинних документів. Бухгалтерський облік має забезпечити: точне і своєчасне документальне оформлення даних про обсяг затрат праці; відображення обсягу виконаних робіт і затрат робочого часу кожним працівником за галузями й по підприємству загалом; правильне нарахування оплати праці кожному працівникові відповідно до діючих положень; контроль за використанням фонду оплати праці; дотримання порядку розподілу оплати праці за об'єктами бухгалтерського обліку; повний і своєчасний розрахунок із працівниками щодо оплати праці; своєчасне складання та подання звітності з оплати праці. Облік праці та її оплати має бути організова-